

Sabima kartleggingsrapport 8 (2021)

Kartlegging av moser i Østmarka 2017–2020 (Enebakk, Viken)

Av Dag Hovind

Kartlegging av moser i Østmarka 2017–2020 (Enebakk, Viken)

Refereres som:

Hovind, D. 2021. Kartlegging av moser i Østmarka 2017 – 2020 (Enebakk, Viken). Sabima kartleggingsrapport 8. 32 s.

*Emneord: Viken, Enebakk, Østmarka, Forslått nasjonalpark, ,
Kartlegging, Moser*

ISBN 978-82-93661-07-8

Forsidefotos:

Det er mange forskjellige nisjer for moser i Østmarka. Her en bergsprekk ved Stuttjernet hvor broddskeimose *Rhynchostegium confertum* (NT) ble funnet. Fotos: Dag Hovind

Sammendrag

Det er gjort et forsøk på å få en oversikt over mosefloraen i de delene av Østmarka som ligger i Enebakk kommune. 127 mosetaksoner var registrert i kommunen da prosjektet startet. Validering pågår fortsatt, men dette tallet har nå økt til rundt 350 taksoner (Artskart 2020). Registreringene er gjort hovedsakelig innenfor skogsområdet som inngår i nasjonalparkplanene. Undertegnede har registrert over 1800 mosefunn fra Enebakk i Artsobservasjoner disse fire sesongene (per dato), og rundt 300 arter er (eller vil bli) belagt ved NTNU Vitenskapsmuseet i Trondheim. Artspotensialet kan imidlertid ikke regnes som uttømt. Til det er det fortsatt for enkelt å finne nye tilskudd til artslista, noe som også skyldes at det har vært mye læring underveis i prosjektet. Tre rødlistede moser er registrert, og i tillegg er det funnet en del arter som er uvanlige i Oslo-regionen.

Innhold

Sammendrag	2
Innledning	4
Lokaliteter	10
Kjerringhøgda	11
Bysetermåsan	12
Mortåsen	13
Eriksvannet	14
Paradisputten	15
Rottjern	17
Kløftene sørøst for Skålsjøen	19
Askevannsåsen	20
Andre lokaliteter	22
Takk	23
Konklusjon	24
Litteratur:	25
Artstliste	26

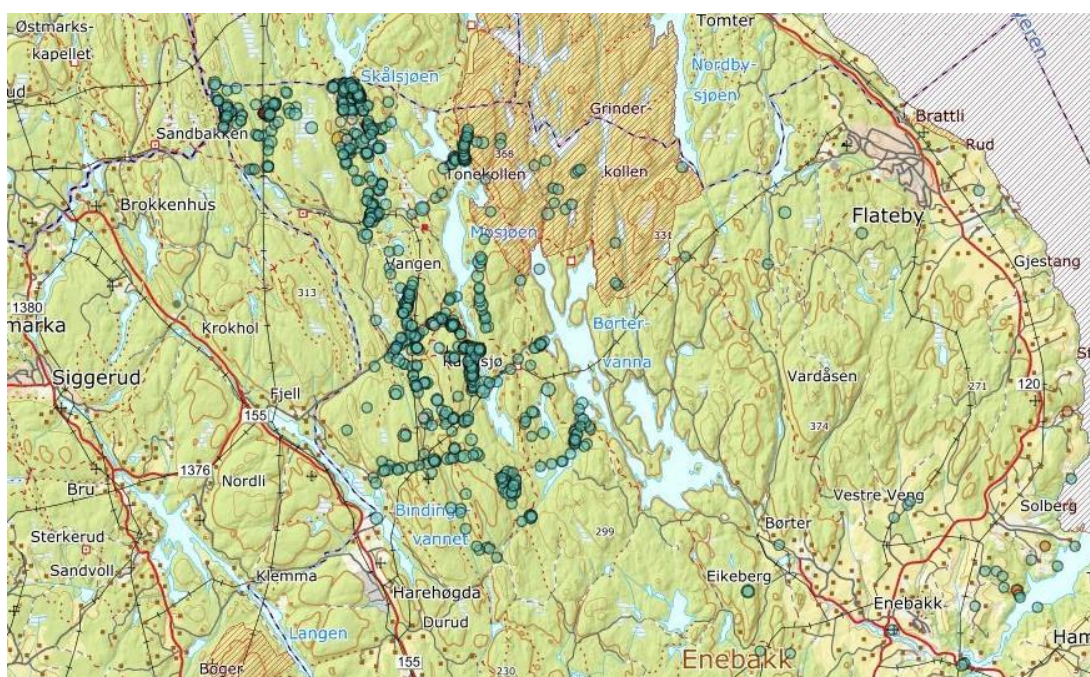
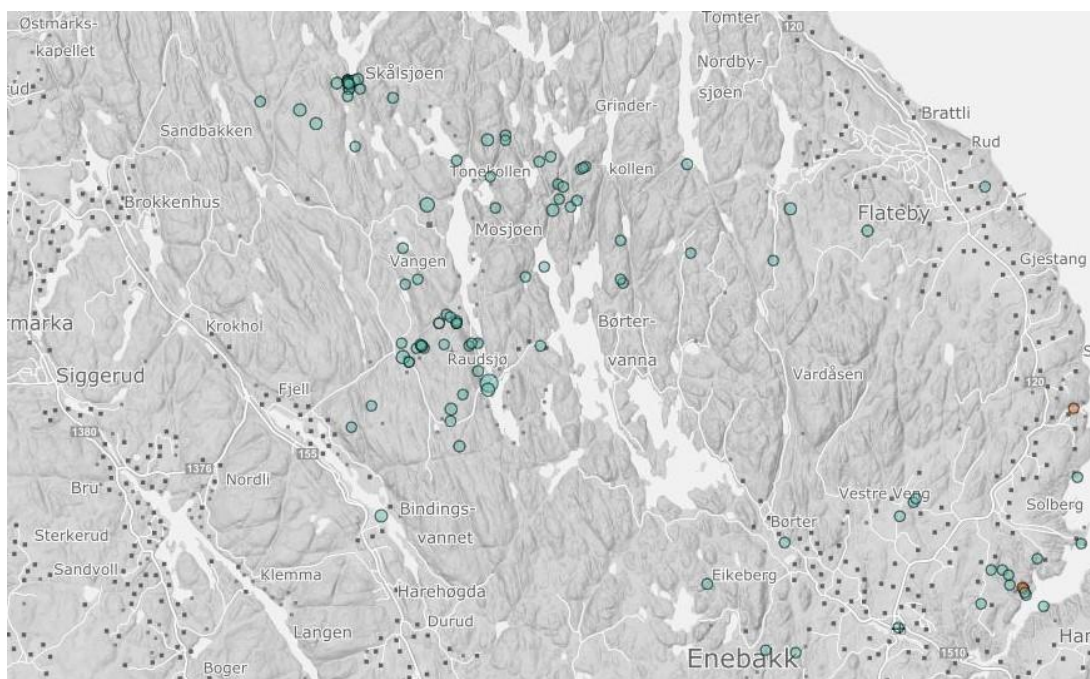

Innledning

Utgangspunktet for prosjektet som startet i 2017, var at Enebakk kommune var dårlig undersøkt med tanke på moser, samtidig som det ble lansert planer om en nasjonalpark som omfattet deler av kommunen. Derfor kunne det være interessant å vite mer om denne artsgruppen i de aktuelle skogsområdene. I første omgang var planen å kartlegge en håndfull områder med kjente Naturbase-lokaliteter, og det ble laget en pivot-tabell som inkluderte de tidligere kommunene Ski og Hobøl (som var bedre kartlagt) i tillegg til Enebakk for å få en pekepinn på hva som kunne forventes. Forfatteren var ikke forberedt på omfanget prosjektet ville få (figur 1).

Planen ble fulgt et stykke på vei, men var ikke fullført høsten 2017 til tross for at 19 kartleggingsturer ble gjennomført. Fortsatt var det lokaliteter som gjerne skulle vært undersøkt, og ikke minst bestemmelser som manglet. Feltsesongen 2018 fortsatte omtrent på samme måte, selv om aktiviteten ikke var fullt så stor som året før. Det var fortsatt mye nytt å finne, og det ble etter hvert et mål å finne frem til lokaliteter som kunne fylle åpenbare hull i artslista. Høsten 2019 var det ikke fullt så mange nye ideer, men hver tur resulterte i nye arter på en etter hvert lang liste. Det var fortsatt situasjonen etter noen målrettede moseturer våren 2020, men resten av feltsesongen ble innsamlingen av nytt materiale begrenset for å gjøre det mulig å oppsummere prosjektet.

Når det gjelder navngiving, er den revidert i henhold til Artskart (Artsdatabanken 2020) i slutten av november 2020. Det innebærer en del endringer sammenliknet med eksisterende litteratur.

Figur 1: Registrerte moser i Østmarka (Enebakk) før 2017 (øverst), og registrerte moser i det samme området per 18. november 2020 (nederst).

Figur 2: Hvis man besøker de stedvis trange sprekkedalene i Østmarka mens terrenget er fuktig, er svulmende mosematter et fremtredende trekk. En variert fargepalett tyder på forskjellige arter, men det er enklere sagt enn gjort å få satt navn på alle.

Undertegnede har hatt god hjelp av Kåre Arnstein Lye, spesielt våren 2017. Han deltok på fem av turene det året, én gang sammen med Øystein Settem Wold, og har i tillegg bidratt med en rekke bestemmelser. Høsten 2018 ble det arrangert en mosetur i regi av Østlandsavdelingen av NBF med 10 deltakere, som også resulterte i nye funn. Samme høst var Lye med på to turer sammen med John Sandve.

Da prosjektet startet, var det registrert 127 mosetaksoner i Enebakk (mot 229 taksoner i Ski og 204 i Hobøl), og dessuten var de fleste registreringene gjort utenfor marka. Botanikeren Finn Wischmann hadde samlet noen mer iøynefallende arter, men mange vanlige arter var ikke registrert i kommunen. Dermed kunne vi notere nær 50 nye arter for Enebakk bare på den første turen fra Bysetermåsan til østsiden av Kjerringhøgda. Allerede da dukket det opp mer uventede funn som stjerne-tornemose *Mnium stellare*. Det skulle etter hvert bli flere slike.

Her er noen av overraskelsene: Trøsatemose *Campylopus flexuosus* er en vanlig art på Vestlandet som også er registrert på den svenske vestkysten, slik at funn i Østmarka, sammen med noen få nylige funn i Østfold, bidrar til å fylle et hull i artens utbredelse. Svanenikke *Pohlia elongata* har et funn på Årnestangen, men ellers er det langt mellom forekomstene øst for fjellkjeden. Rynkelundmose *Brachythecium erythrorrhizon* hadde flere funn i Oslo og Akershus, blant annet i Nordmarka, men de

viste seg å stamme fra 1800-tallet. Etter 1950 er det nærmeste funnet gjort i Nord-Fron i Gudbrandsdalen, før rynkelundmose dukket opp sørøst for Kjerringhøgda. Det kan være flere slike utpostarter, men ellers er det antall arter som har overrasket.

Østmarka er preget av nord-sørgående sprekkedaler som stedvis blir til trange kløfter. Det gir et skiftende landskap med mange forskjellige voksesteder for moser: Skog med stor variasjon, mange små tjern og vann, mye sump og myr av ulik karakter, og ikke minst moserike bergvegger og steinblokker. Selv om Østmarka (og Follo) har en berggrunn som utelukker den rikeste floraen, er det stedvis grobunn for moser som forbindes med rikere forhold, som rødsliremose *Timmia austriaca*, kammose *Ctenidium molluscum*, nåleputemose *Plagiopus oederianus*, ullmose *Trichocolea tomentella*, kjempemose *Pseudobryum cinclidioides* og kalkklommose *Fissidens taxifolius*, for å nevne noen. Dermed har prosjektet også blitt en jakt på de spesielle stedene i marka. Det er bare unntaksvis gjort forsøk på å ta opp fullstendige artslistene på lokalitetene. Oppmerksomheten har mer og mer vært rettet mot uvanlige arter og nye arter for Enebakk. Registreringene som er gjort i forbindelse med dette prosjektet, gir derfor ikke et helt representativt bilde av mosefloraen i det kartlagte området.

Det var et uttalt ønske fra Sabima å kartlegge rødlistearter. Da var det naturlig å tenke på en lett gjenkjennelig art som grønnsko *Buxbaumia viridis* (NT), men grønnsko er ikke funnet i Østmarka selv om potensielle granlæger er undersøkt. Arten kan likevel finnes, selv om mulighetene for det trolig er større innenfor reservatet. Tidligere skogsdrift har ført til perioder med lite død ved, selv om funn av arter som pusledraugmose *Crossocalyx hellerianus* og larvemose *Nowellia curvifolia* gir håp om å finne det rette substratet. Kontinuiteten er kanskje bedre i sump og myr? Det var i hvert fall der rødlisteartene dukket opp – morknemose *Callicladium haldanianum* (VU) og «storklo» *Drepanocladus longifolius* (EN) ble funnet ved Paradisputten høsten 2017 (Hovind 2018). Disse sumpmosene er rødlistet med en viss usikkerhet fordi de vokser i biotoper som er lite besøkt av moseforskere (Norsk rødliste for arter 2015). Den siste rødlistemosen, broddskeimose *Rhynchostegium confertum*, ble funnet senhøstes 2020, i en sprekke ved foten av en bergvegg. Selv om prosjektet i første rekke har dreid seg om moser, er det også registrert noen rødlistearter i andre artsgrupper (tabell 1).

Tabell 1. Registrerte rødlistearter i løpet av det forlengede prosjektet (2017–2020)

Navn	Status	Artsgruppe
<i>Callicladium haldanianum</i> morknemose	VU	Moser
<i>Drepanocladus longifolius</i> (tidl. storklo på norsk)	EN	Moser
<i>Rhynchosygium confertum</i> broddskeimose	NT	Moser
<i>Arnica montana</i> solblom	VU	Karplanter
<i>Carex disperma</i> veikstarr	NT	Karplanter
<i>Fraxinus excelsior</i> ask	VU	Karplanter
<i>Ulmus glabra glabra</i> skogalm	VU	Karplanter
<i>Trichaptum laricinum</i> lamellfiolkjuka	NT	Sopp
<i>Alectoria sarmentosa</i> gubbeskjegg	NT	Lav
<i>Cuculus canorus</i> gjøk	NT	Fugler
<i>Pandion haliaetus</i> fiskeørn	NT	Fugler
<i>Gomphus vulgatissimus</i> klubbeelvelibelle	NT	Insekter

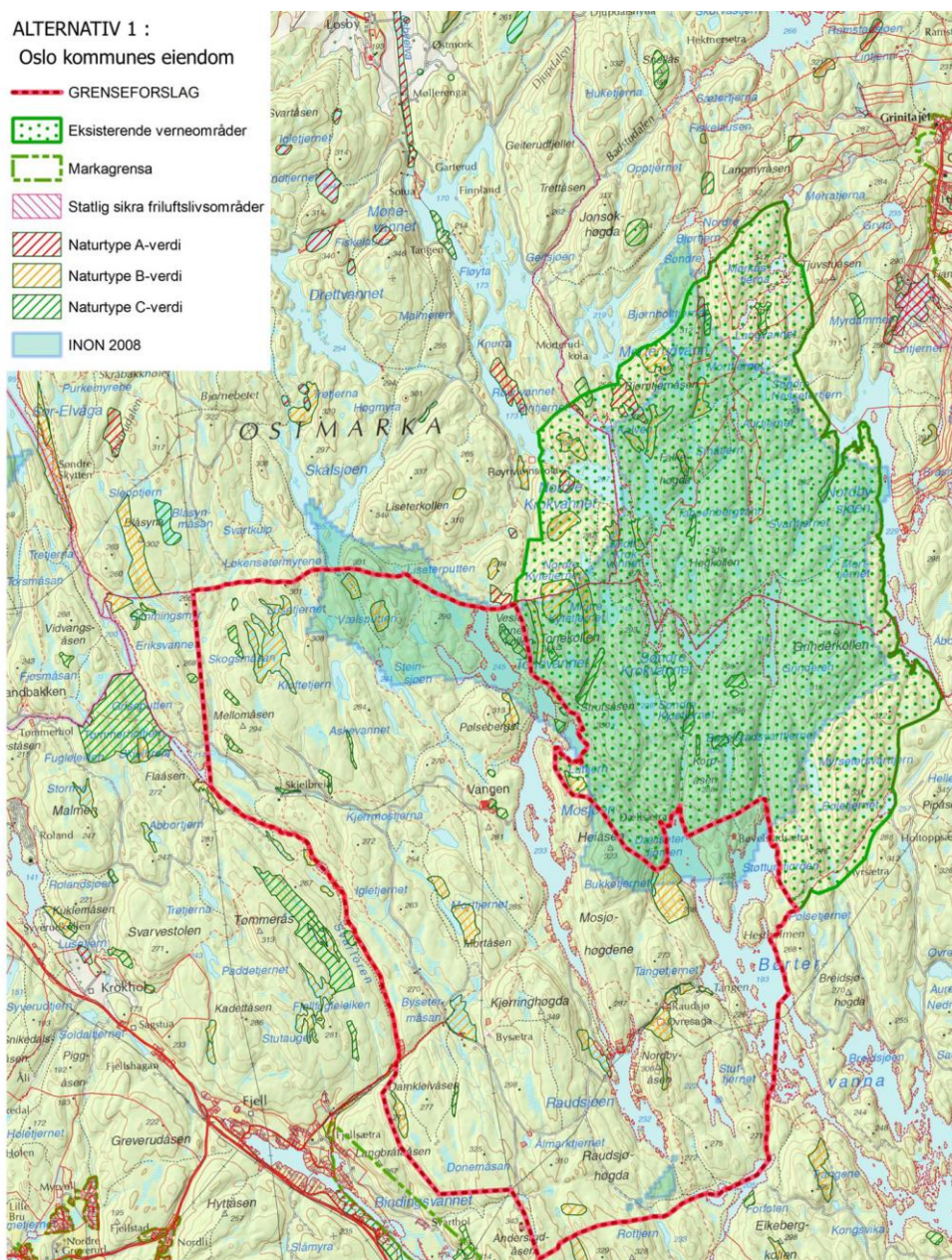
Figur 3: Klubbeelvelibelle *Gomphus vulgatissimus* er en sjelden art som ikke er registrert rundt Oslo siden 1887 (i Ås kommune).

Indikatorarter for høye naturverdier og skog med en viss kontinuitet (Nitare 2000) er godt representert i Østmarka (antall registrerte funnlokaliteter i parentes): pusledraugmose *Crossocalyx hellerianus* (2), råtedraugmose *Anastrophyllum michauxii* (3), ryemose *Antitrichia curtipendula* (6), fleinljåmose *Dicranodontium denudatum* (nokså vanlig), matteblæremose *Frullania tamarisci* (6), stubbe-fauskmose *Herzogiella seligeri* (3), stridfauskmose *Herzogiella striatella* (ganske vanlig), glansmose *Homalia trichomanoides* (3), krypsilkemose *Homalothecium sericeum* (6), skyggehusmose *Hylocomiastrum umbratum* (vanlig), glansperlemose *Lejeunea cavifolia* (ganske vanlig), stjernetornemose *Mnium stellare* (1), rød muslingmose *Mylia taylorii* (6), flatfellmose *Alleniella complanata* (ganske vanlig), krusfellmose *Exsertotheca crispa* (vanlig), larvemose *Nowellia curvifolia* (5), tuffmoser *Palustriella* (2), kystjåmose *Plagiothecium undulatum* (vanlig), kjempemose *Pseudobryum concludioides* (4), kystkransmose *Rhytidiadelphus loreus* (vanlig), fjærkransmose *Rhytidiadelphus subpinnatus* (ganske vanlig), rødsliremose *Timmia austriaca* (7), kalkkrimose *Tortella tortuosa* (ganske vanlig) og ullmose *Trichocolea tomentella* (1).

Lokaliteter

Da kartleggingsområder skulle blinkes ut, ble kartet fra Østmarka Venners nasjonalparkinnspill brukt som grunnlag for å velge ut Naturbase-områder. Og selv om de kartlagte områdene har blitt flere, har kartleggingen for det meste foregått innenfor Enebakks grenser. Denne rapporten begrenses til denne kommunen, selv om det også er registrert arter i Oslo, Lørenskog og Nordre Follo (tidligere Ski). Her følger en oversikt over de viktigste lokalitetene.

Figur 4: Den røde streken er grensen for Oslos kommunes skogseiendom i en framtidig nasjonalpark i Enebakk kommune. Dette området har vært rammen for prosjektet (kilde: Østmarkas Vener)

Kjerringhøgda

Figur 5: Kjerringhøgda SØ (Naturbase-ID BN00045532) er et område med gammel granskog hvor storvokst gran er tatt ut. Tresjiktet domineres av boreale løvtrær med innslag av edle løvtrær som lind, men bakkevegetasjonen er stedvis spesielt rik og variert (Naturbase 2017).

En svært stor andel av de registrerte mosene finnes på og rundt Kjerringhøgda. Åsen har lier i alle himmelretninger, er omgitt av sumper og myr, og har dessuten ei stor myr mellom furukollene på toppen. Området ble valgt som første lokalitet delvis pga enkel atkomst fra Bysetermåsan, men også på grunn av ei li på østsiden med moskusurt, myske, skogsvingel, myskemaure mm (Hovind 2013). På en steinblokk i denne lia hadde forfatteren funnet trøksåtemose *Campylopus flexuosus* i 2014. Rynkelundmose *Brachythecium erythrorrhizon* ble senere funnet i Naturbase-lokaliteten Kjerringhøgda SØ. Dessuten ble solblom funnet i skogkanten ved veien på sørsiden av Kjerringhøgda. Tabell 2 inkluderer funn nord for Naturbase-lokaliteten.

Tabell 2. Utvalgte arter som er registrert i og nord for Kjerringhøgda SØ

Navn	Status	Kommentar
<i>Arnica montana</i> solblom	VU	
<i>Brachythecium erythrorrhizon</i> rynkelundmose		Eneste funn i Viken etter 1907
<i>Campylopus flexuosus</i> trøksåtemose		Tre lokaliteter utenom Østmarka i Viken

Crossocalyx hellerianus pusledraugmose

Galium triflorum myskemaure

Mnium stellare stjernetornemose

Timmia austriaca rødsliremose

Registrert av Hanna
Bjørgaas m.fl. 1.10.2017
Flere tidligere
registreringer

Bysetermåsan

Figur 6: Bysetermåsan (Naturbase-ID BN00045418) er et myrområde med et myrtjern som er beskrevet som en intakt lavlandsmyr med blanding av nedbørsmyr og jordvannsmyr (Naturbase 2017).

Bysetermosan har fått status som interessant naturtype på grunn av interessante sommerfuglregistreringer, og har ikke blitt kartlagt spesielt med tanke på moser selv om lokaliteten var inkludert i den opprinnelige planen. I stedet for å konsentrere kartleggingen om ei myr, er det samlet torvmoser på mange mindre torv- og sumplokaliteter ut fra en tanke om at flere arter kunne fanges opp på den måten. Fordi undertegnede har vært avhengig av hjelp til bestemmelser, har imidlertid innsamlingen av torvmoser vært begrenset sett i forhold til det dominerende innslaget de utgjør i mange biotoper. Det kan fortsatt være aktuelt å kartlegge et større myrkompleks for å få bedre oversikt over torvmosene. Per november 2020 er det registrert 35 torvmosetaksoner i Enebakk, et antall som klart overstiger det antallet som er registrert i dette prosjektet (28). En som kjenner torvmosene godt, Kåre Homble, mener at rundt 40 taksoner kan være aktuelle i Østmarka (pers. medd.).

Foreløpig mangler for eksempel bjørnetorvmose *S. lindbergii* og frynsetorvmose *S. fimbriatum*, som begge er registrert i tidligere Ski kommune. Homble nevner også lapptorvmose *S. subfulvum* ssp. *subfulvum* som en mulighet.

Mortåsen

Figur 7: Mortåsen II (Naturbase-ID BN00045536) består av storvokst granskog i en fuktig og moserik dalgang mellom to høydedrag. Det er i ferd med å danne seg glenner som følge av naturlig aldersavgang i det som beskrives som et uvanlig langt fremskredent suksesjonsstadium for fuktig granskog, hvor det for eksempel kan vokse tysbast. Lungenever finnes på gammel osp i åpne partier (Naturbase 2017).

Mortåsen er den naturlige forlengelsen av Kjerringhøgda nordover, men her var det vestsiden som ble undersøkt. Mortåsen II ligger ei li med et stort innslag av løvtrær, blant annet grov lind. Andre tur med Kåre Lye ble lagt hit, og lokaliteten bidro sterkt til å fylle hull i artslista, men ikke med nye sjeldenheter. Vi gjorde det andre funnet av trøstemoser *Campylopus flexuosus* i Østmarka. Lungenever *Lobaria pulmonaria* er registrert sammen med ekornmoser *Leucodon sciuroides* på osp.

Tabell 3. Utvalgte arter som er registrert på vestsiden av Mortåsen

Navn	Status	Kommentar
<i>Antitrichia curtispindula</i> ryemose		
<i>Campylopus flexuosus</i> trøksåtemose		2. funn i Enebakk
<i>Lathyrus niger</i> svarterteknapp		
<i>Lobaria pulmonaria</i> lungenever		
<i>Nowellia curvifolia</i> larvemose		

Eriksvannet

Figur 8: Øst for Eriksvannet finnes et lite område med kildepåvirket sumpskog. Dette er det mest sannsynlige funnstedet for taglstarr som Finn Wischmann har registrert ved dette vannet i Enebakk. Taglstarr finnes fortsatt ved slora i nordenden, over grensen til Lørenskog (Hovind 2014). Nå domineres lokaliteten av takrør. Lågen i forgrunnen var dekket av fingersaftmose *Riccardia palmata* og omgitt av ullmose *Trichocolea tomentella* (innfelt).

Eriksvannet var mål for en tur fra Sandbakken som førte til flere interessante funn (tabell 4), og flere oppfølgingsturer. Stiftelsen Siste Sjanse (nå BioFokus) undersøkte et område med gammel barskog (Naturbase-ID BN00045529) nord og nordøst for Eriksvannet i 2003 i forbindelse med kartlegging av naturtyper i Enebakk, et område som strekker seg inn i Lørenskog og Oslo kommuner (Naturbase 2017). Denne kartleggingen har stort sett foregått innenfor Enebakks grenser, men i nordenden av Eriksvannet (Lørenskog kommune) er det funnet stortveblad, tettegras, taglstarr og jåblom i et lite parti kildepåvirket granskog i kanten av slora.

Tabell 4. Utvalgte arter som er registrert på østsiden av Eriksvannet

Navn	Status	Kommentar
<i>Aneura pinguis</i> fettmose		I bekken som grenser til Lørenskog
<i>Jochenia pallescens</i> blakkflette		Også funnet ved Stein-sjøen og Kjerringhøgda (ikke validert)
<i>Riccardia palmata</i> fingersaftmose		
<i>Thuidium tamariscinum</i> stortujamose		
<i>Trichocolea tomentella</i> ullmose		

Paradisputten

Figur 9: Paradisputten er et gjengroingstjernet som har mistet kontakten med omverden på den måten at bekken går utenom (muligens lagt om pga skiløype). Området mellom bekken og tjernet står under vann i fuktige perioder, og høyspentlinja som deler marka, går rett over lokaliteten.

Arter som er knyttet til rikmyr, er ikke vanlige i Østmarka, men hist og her finnes flekker med arter som gulstarr, særbustarr og myrklegg. Paradisdalen og Paradisputten er en slik lokalitet hvor Finn Wischmann har registrert hårstarr (1967; ikke gjenfunnet). Lokaliteten ble oppsøkt høsten 2017 med funn av enkelte mer

krevende arter som beitetorvmose, rosetorvmose og rødmakkmose, men to rødlistede sumpmoser i flommarksområdet mellom bekken og tjernet bidro sterkt til å gå løs på en ny sesong, morknemose *Callicladium haldanianum* og «storklo» *Drepanocladus longifolius*.

Figur 10: Det var mellom trerøtter i denne flommarken at rødlisteartene morknemose *Callicladium haldanianum* og *Drepanocladus longifolius* ble funnet.

Tabell 5. Utvalgte arter som er registrert i området rundt Paradisputten

Navn	Status	Kommentar
<i>Callicladium haldanianum</i> morknemose	NT	Ellers funnet mest langs større vassdrag
<i>Drepanocladus longifolius</i>	EN	Eneste funn i Viken
<i>Herzogiella seligeri</i> stubbefauskmose		
<i>Riccardia latifrons</i> sveltsaftmose		
<i>Scorpidium revolvens</i> rødmakkmose		
<i>Sphagnum warnstorffii</i> rosetorvmose		

Rottjern

Figur 11: Det var ingen indikasjoner på rikmyr før du sto midt oppi den. Den lille tangen til venstre for midten av bildet inneholdt mange overraskelser, blant annet gullmose *Tomentypnum nitens* (innfelt).

Rikmyrflekken dukket opp helt uventet i 2018 under et forsøk på å se hva områder under marin grense kunne bidra med. Rottjern ligger rett utenfor Østmarkas Venners foreslåtte nasjonalparkgrense, og virket heller ikke spesielt lovende ved første øyekast, men en del av myrbremmen på østsiden av tjernet hviler muligens på en skjellsandbanke. Ellers er det mye flytetorv langs denne bredden. En rekke uventede rikmyrarter ble funnet innenfor et svært lite område (tabell 6).

Tabell 6. Utvalgte arter som er registrert ved Rottjern

Navn	Status	Kommentar
<i>Alectoria sarmentosa</i> gubbeskjegg	NT	På gran i sumpskog N for R.
<i>Anastrophyllum michauxii</i> råtedraugmose		NV for Rottjern
<i>Blasia pusilla</i> flekkmose		Rikmyr
<i>Campylium stellatum</i> myrstjernemose		Rikmyr; ny i Enebakk, 3. funn i Follo
<i>Crossocalyx hellerianus</i> pusledraugmose		På granlåg Ø for Rottjern
<i>Lobaria pulmonaria</i> lungenever		På osp Ø for Rottjern
<i>Oncocophorus virens</i> myrsprikemose		Rikmyr; 2. funn i gamle Akershus
<i>Paludella squarrosa</i> piperensermose		Rikmyr
<i>Sarmentypnum trichophyllum</i> tjernnøkkemose		Rikmyr; første funn sørøst for Oslo
<i>Scorpidium revolvens</i> rødmakkmose		Rikmyr
<i>Scorpidium scorpioides</i> stormakkmose		Rikmyr
<i>Sphagnum subsecundum</i> kroktorvmose		Rikmyr
<i>Sphagnum warnstorffii</i> rosetorvmose		Rikmyr
<i>Splachnum rubrum</i> rødmøkkmose		På elgmøkk i sump N for R.
<i>Tomentypnum nitens</i> gullmose		Rikmyr; ellers bare registrert på Åsmyra i Follo

Kløftene sørøst for Skålsjøen

Figur 12: Skjermdalen (Naturbase-ID BN00045553, Vardåsen-Liseterkollen) er en trang dal med storvokst, ikke spesielt gammel granskog, men med rik og variert bakkevegetasjon i nedre del av lia på østsiden (Naturbase 2017). Bildet er tatt nordfra.

To kløfter sør for Skålsjøen var med i den opprinnelige kartleggingsplanen, men vi kom ikke så langt i 2017 – rakk bare så vidt innom den vestre kløfta mellom Skålsjøen og sumpskogen nord for Vælsputten. Der hadde undertegnede tidligere registrert kaursvamose *Chionoloma tenuirostre* (som har vist seg å være ikke så uvanlig i Østmarka). I 2017 fant vi i tillegg svanenikke *Pohlia elongata* og veikstarr *Carex disperma* (NT). I sumpskogen nærmere Vælsputten vokste kjempemose *Pseudobryum cinclidioides*.

Skjermdalen mellom Skålsjøen og Steinsjøen krevde mer tid. I Naturbase-lokaliteten lengst nord vokser arter som moskusurt, myskemaure og svarterteknapp (Hovind 2012), og dalen ble besøkt flere ganger i 2018. Den bidro med en rekke mosearter som ikke er registrert andre steder i marka, som bregnelundmose *Sciurohypnum curtum*, seterflette *Stereodon hamulosus* og lurvteppemose *Porella cordaeana*.

Tabell 7. Utvalgte arter som er registrert i kløftene sør for Skålsjøen

Navn	Status	Kommentar
<i>Carex disperma</i> veikstarr	NT	
<i>Chionoloma tenuirostre</i> kaursvamose		
<i>Conocephalum salebrosum</i> bergkrokodillemose		
<i>Hammarbya paludosa</i> myggblom	NT	Reg. tidligere ved Vælsputten og mellom V. og Kløftetjern
<i>Herzogiella seligeri</i> stubbefauskmose		
<i>Plagiopus oederianus</i> nåleputemose		
<i>Pohlia elongata</i> svanenikke		
<i>Porella cordaeana</i> lurvteppemose		
<i>Pseudobryum cinclidioides</i> kjempemose		
<i>Sciurohypnum curtum</i> bregnelundmose		
<i>Stereodon hamulosus</i> seterflette		Bare tre funn i Viken.

Askevannsåsen

Figur 13: Kammose *Ctenidium molluscum* og kalktvebladmose *Scapania calcicola* ble funnet på en bergvegg (til høyre på bildet) i bekkeløfta nord for Askevannet i 2017.

Funn av kalktvebladmose *Scapania calcicola* ved Askevannet ledet til en nærmere undersøkelse av Askevannsåsen, en ås som danner en naturlig forlengelse av Kjerringhøgda og Mortåsen nordover. Lengst sør er det sprekkdannelse og til dels

store steinblokker, der berget er synlig fattigere på østsiden enn på vestsiden. På vestsiden er buttfellmose *Alleniella besseri* (til validering) funnet på undersiden av en heller og bergurnemose *Rhabdoweisia fugax* på en steinblokk.

En liten kuriositet: En ukjent slimsopp som ble funnet på bl.a. bekkerundmose *Rhizomnium punctatum* (figur 14), er undersøkt av Per Vetlesen og Edvin W. Johannesen, men ble til slutt sendt til en ekspert i Spania uten noen garanti om oppklaring.

Figur 14: Ukjent slimsopp på moser.

Tabell 8. Utvalgte arter som er registrert i området Askevannsåsen

Navn	Status	Kommentar
<i>Alleniella besseri</i> buttfellmose		Til validering
<i>Andreaea rothii</i> nervesotmose		
<i>Ctenidium molluscum</i> kammose		
<i>Dichelyma falcatum</i> krokbose		
<i>Gymnomitrium obtusum</i> skogåmemose		
<i>Radula lindenbergiana</i> særbuflatmose		
<i>Rhabdoweisia fugax</i> bergurnemose		Fjerde funn i gamle Akershus
<i>Scapania calcicola</i> kalktvebladmose		Eneste funn sørøst for Oslo
<i>Warnstorfia fluitans</i> vassnøkkemose		

Andre lokaliteter

Østsiden av Mosjøen, demningen i sørenden og bekkestumpen ned til Rausjøen ble også besøkt i 2018. Fortsatt var det slik at det kunne føyes nye arter til artslista for hver nye lokalitet som ble besøkt, og det var et par ideer som meldte seg før 2019-sesongen. Ingen bekkemoser var funnet så langt, og det fantes sannsynligvis en rekke arter knyttet til kulturpåvirkede biotoper. Den enkle planen for feltsesongen 2019 var å se hvor disse tankene førte hen.

Krokmose *Dichelyma falcatum* var funnet i bekken fra Askevannet og duskelvemose *Fontinalis dalecarlica* på et par lokaliteter, mens kjølelvemose *Fontinalis antipyretica* var til stede i de fleste bekker, men det var ingen stor artsrikdom i bekkene. Muligens er bekkene så små at de til stadighet tørker ut i perioder? 2018 var et ekstremt tørt år, så det ble et mål å finne større bekker. Rausjøbekken pekte seg ut i det aktuelle området, men det var lite nytt å finne. Lurvbekkemose *Hygrohypnum luridum* ble funnet der og i en annen bekk med utløp i Børtervann, bekken fra Forfoten. Da var bregnejamnemose *Plagiothecium platyphyllum* langs en liten bekk ved Kjerrmosan et bedre funn.

Østmarka er ikke urørt villmark. Det har var sagbruk i Rausjøgrenda fra 1600-tallet, og det finnes mange spor etter den tidligere skogsdriften, som gamle veifar, demninger og plasser. Andre moser enn skogsmosene har hatt mulighet til å etablere seg på slike steder, som grussespecialistene langs skogsbilveiene. Vegkurlemose *Didymodon fallax* og storklokkemose *Encalypta streptocarpa* ble funnet på restene av et betongfundament av ukjent opphav i en veikant. På den steinmurte Mosjødemningen ble det funnet et par blomstermoser *Schistidium* som foreløpig ikke er nærmere bestemt. Kulturlandskapet i Rausjøgrenda er ikke undersøkt spesielt, men har likevel bidratt med noen arter i forbifarten.

Figur 14: Bålplasser har en egen liten moseflora, og det har også brannfelt. Sommeren 2018 brant det på odden i Kløftetjern, og våren etter hadde stedet en masseforekomst av ugrastvare *Marchantia polymorpha ruderalis* i tillegg til dvergfiltmose *Aulacomnium androgynum*. Disse var ikke registrert i kommunen tidligere.

Takk

Takk til alle som har bidratt på tur og med bestemmelser og kommentarer, og da spesielt til Kåre A. Lye som gjorde det tenkbart å gå løs på et slikt kartleggingsprosjekt. Torbjørn Høitomt har også hjulpet til med bestemmelser ved ulike anledninger, og Kåre Homble har delt kunnskap om torvmoser. SABIMA skal ha takk for støtte og oppmuntring til en frivillig kartlegger. Til tross for god hjelp er det imidlertid fortsatt belegg som ikke er bestemt eller som bør valideres. Slikt kan ta tid med moser, og det er heller ikke sikkert at alt av belegg kan bestemmes.

Konklusjon

Forfatteren har ikke gjort noe tilsvarende tidligere og mangler sammenlikningsgrunnlag, men den foreløpige artslista (vedlegg A) tyder på en nokså artsrik moseflora. Dette mangfoldet av moser kan kanskje underbygge utsagnet om at vi i Østmarkas indre deler finner «det største inngrepsfrie naturområdet» sentralt på Østlandet (Østmarkas Venner 2012). Det er også registrert en del uvanlige og lokalt sjeldne arter. En del av forekomstene er imidlertid svært små med funn som er begrenset til én lokalitet, én stein eller få skudd. Det kan henge sammen med topografien – et variert landskap med mange små nisjer, men slike små forekomster er sårbare (figur 15). Det er imidlertid lite som tyder på at artslista er komplett. På det som var ment å være fjorårets siste tur, fikk den tilskudd som tønnesleivmose *Liochlaena lanceolata*, som har ni tidligere funn i Viken (48 totalt i Norge), og NT-arten broddskeimose *Rhynchostegium confertum*, som har to funn i Viken etter 1900 (33 totalt i Norge).

Figur 15: Krokmosse *Dichelyma falcatum* ble funnet på én stein i bekken fra Askevannet. Høsten 2018 hadde noen rensket bekken for en del stein, og kanskje også for krokmosse? På denne lokaliteten var det også vanlig ferskvannsvamp *Spongilla lacustris*, og særbuflatmose *Radula lindenbergiana* ble funnet på berg i bekken.

Dag Hovind
dhovind@broadpark.no

Oppegård, 7. januar 2021

Litteratur:

Artsdatabanken & GBIF Norge 2020. *Artskart*. <http://artskart.artsdatabanken.no/> (26.11.2020)

Artsdatabanken 2015. *Norsk rødliste for arter*. Tilgjengelig fra: <https://www.artsdatabanken.no/Rodliste> (okt. 2018).

Hovind, D 2012. Hotspot: Østmarka har sitt «trollelement». *Firbladet 2012-2*: 14–16.

Hovind, D 2013. Hotspot: Kjerringhøgda, Enebakk. *Firbladet 2013-2*: 12–14.

Hovind, D 2014. Om å botanisere etter Wischmann. *Firbladet 2014-2*: 14–20.

Hovind, D 2018. Moser i Østmarka. *Firbladet 2018-2*: 30–32.

Miljødirektoratet 2017. *Naturbase*. Tilgjengelig fra: <http://kart.naturbase.no/> (7.5.2017)

Nitare, J (red.), 2000: *Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog*. 392 sider. Skogstyrelsens förlag, Jönköping.

Østmarkas Venner 2012. Østmarkas Venner fremmer herved forslag om å opprette en nasjonalpark i de indre deler av Østmarka. Pressemelding 14.5.2012.

Tilgjengelig fra: <https://www.ostmarkasvenner.no/nasjonalpark.270426.no.html> (okt. 2020)

Artsliste

Her følger en artsliste for prosjektet per 7. januar 2021. Den inneholder 319 av de rundt 350 taksonene som er registrert i Enebakk kommune, inkludert fem funn som foreløpig bare er bestemt til slekt. Lista inneholder dessuten en håndfull arter som må bekreftes.

Vitenskapelig navn	Norsk navn	Status
<i>Abietinella abietina</i>	granmose	
<i>Alleniella besseri</i>	buttfellmose	
<i>Alleniella complanata</i>	flatfellmose	
<i>Amblystegium serpens</i>	trådkryp mose	
<i>Amphidium lapponicum</i>	fjellpolstermose	
<i>Amphidium mougeotii</i>	bergpolstermose	
<i>Anastrophyllum michauxii</i>	råtedraugmose	
<i>Andreaea rothii</i>	nervesotmose	
<i>Andreaea rupestris</i>	bergsotmose	
<i>Aneura pinguis</i>	fettmose	
<i>Anomodon rugelii</i>	skyggeraggmose	
<i>Antitrichia curtipendula</i>	ryemose	
<i>Atrichum undulatum</i>	stortaggmose	
<i>Aulacomnium androgynum</i>	dvergfiltmose	
<i>Aulacomnium palustre</i>	myrfiltmose	
<i>Barbilophozia barbata</i>	skogskjeggmose	
<i>Barbilophozia hatcheri</i>	grynskjeggmose	
<i>Barbilophozia lycopodioides</i>	gåsefotskjeggmose	
<i>Bartramia halleriana</i>	storkulemose	
<i>Bartramia ithyphylla</i>	stivkulemose	
<i>Bartramia pomiformis</i>	eplekulemose	
<i>Bazzania tricrenata</i>	småstylte	
<i>Blasia pusilla</i>	flekkmose	
<i>Blepharostoma trichophyllum</i>	piggtrådmose	
<i>Blindia acuta</i>	rødmesigmose	
<i>Brachytheciastrum velutinum</i>	fløyelslundmose	
<i>Brachythecium albicans</i>	bleiklundmose	
<i>Brachythecium erythrorrhizon</i>	rynkelundmose	
<i>Brachythecium cf. glareosum</i>	gull-lundmose	
<i>Brachythecium rivulare</i>	sumplundmose	
<i>Brachythecium rutabulum</i>	storkulemose	
<i>Brachythecium salebrosum</i>	lilundmose	
<i>Bryoerythrophyllum recurvirostrum</i>	rødfotmose	

<i>Bryum argenteum</i>	sølvvrangmose	
<i>Callicladium haldanianum</i>	morknemose	NT
<i>Callicladium imponens</i>	rødstilkflette	
<i>Calliergon cordifolium</i>	þjuskjernmose	
<i>Calliergon giganteum</i>	stauttjernmose	
<i>Calliergon richardsonii</i>	sumptjernmose	
<i>Calliergonella cuspidata</i>	sumpbroddmose	
<i>Calypogeia fissa</i>	tannflak	
<i>Calypogeia muelleriana</i>	sumpflak	
<i>Calypogeia neesiana</i>	torvflak	
<i>Calypogeia sphagnicola</i>	sveltflak	
<i>Campylium protensum</i>	bergstjernemose	
<i>Campylium stellatum</i>	myrstjernemose	
<i>Campylopus flexuosus</i>	trøsåtemose	
<i>Cephalozia bicuspidata</i>	broddglefsemose	
<i>Cephaloziella cf. rubella</i>	rødpistremose	
<i>Ceratodon purpureus</i>	ugrasvegmoser	
<i>Chiloscyphus pallescens/polyanthos</i>	bleikblonde/bekkeblonde	
<i>Chionoloma tenuirostre</i>	kaursvamose	
<i>Cirriphyllum crassinervium</i>	gullveikmose	
<i>Cirriphyllum piliferum</i>	lundveikmose	
<i>Climacium dendroides</i>	palmemose	
<i>Conocephalum salebrosum</i>	bergkrokodillemoser	
<i>Crossocalyx hellerianus</i>	pusledraugmoser	
<i>Ctenidium molluscum</i>	kammose	
<i>Cynodontium jeneri</i>	planskortemose	
<i>Cynodontium polycarpon</i>	bergskortemose	
<i>Cynodontium strumiferum</i>	halsbyllskortemose	
<i>Cynodontium tenellum</i>	småskortemose	
<i>Dichelyma falcatum</i>	krokmose	
<i>Dicranella heteromalla</i>	smaragdgrøftemose	
<i>Dicranodontium denudatum</i>	fleinljåmose	
<i>Dicranum drummondii</i>	kjempesigd	
<i>Dicranum fuscescens</i>	bergsigd	
<i>Dicranum majus</i>	blanksigd	
<i>Dicranum montanum</i>	stubbesigd	
<i>Dicranum polysetum</i>	krussigd	
<i>Dicranum scoparium</i>	ribbesigd	
<i>Dicranum spurium</i>	rabbesigd	
<i>Didymodon fallax</i>	vegkurlemose	

<i>Didymodon rigidulus</i>	grynkurlemose
<i>Diphyscium foliosum</i>	nøttemose
<i>Diplophyllum albicans</i>	striefoldmose
<i>Diplophyllum obtusifolium</i>	stumpfoldslose
<i>Diplophyllum taxifolium</i>	bergfoldmose
<i>Distichium capillaceum</i>	puteplanmose
<i>Ditrichum heteromallum</i>	rødbust
<i>Ditrichum pusillum</i>	falsbust
<i>Drepanocladus longifolius</i>	
<i>Drepanocladus polygamus</i>	strandklo
<i>Encalypta streptocarpa</i>	storklokkemose
<i>Eurhynchium angustirete</i>	hasselmoldmose
<i>Eurhynchium striatum</i>	kystmoldmose
<i>Exsertotheca crispa</i>	krusfellmose
<i>Fissidens adianthoides</i>	saglommemose
<i>Fissidens dubius</i>	kystlommemose
<i>Fissidens osmundoides</i>	stivlommemose
<i>Fissidens taxifolius</i>	kalklommemose
<i>Fontinalis antipyretica</i>	kjølelvemose
<i>Fontinalis dalecarlica</i>	duskelvemose
<i>Frullania dilatata</i>	hjelmbælremose
<i>Frullania tamarisci</i>	matteblæremose
<i>Funaria hygrometrica</i>	pestbråtemose
<i>Fuscocephaloziopsis connivens</i>	tråkleglefsemose
<i>Fuscocephaloziopsis leucantha</i>	blygglefsemose
<i>Fuscocephaloziopsis lunulifolia</i>	myrglefsemose
<i>Fuscocephaloziopsis cf. pleniceps</i>	storglefsemose
<i>Grimmia elatior</i>	krinsknausing
<i>Grimmia hartmanii</i>	sigdknausing
<i>Grimmia montana</i>	kuleknausing
<i>Grimmia muehlenbeckii</i>	blokk-knausing
<i>Grimmia ramondii</i>	renneknausing
<i>Grimmia torquata</i>	krusknausing
<i>Gymnocolea inflata</i>	torvdymose
<i>Gymnomitrium obtusum</i>	skogåmemose
<i>Hedwigia ciliata</i>	gråsteinmose
<i>Herzogiella seligeri</i>	stubbefauskmose
<i>Herzogiella striatella</i>	stridfauskmose
<i>Heterocladium heteropterum</i>	trådfloke
<i>Homalia trichomanoides</i>	glansmose

EN

<i>Homalothecium sericeum</i>	krypsilkemose
<i>Homomallium incurvatum</i>	klamremose
<i>Hygrohypnum luridum</i>	lurvbekkemose
<i>Hylocomiadelphus triquetrus</i>	storkransmose
<i>Hylocomiastrum umbratum</i>	skyggehusmose
<i>Hylocomium splendens</i>	etasjemose
<i>Hymenoloma crispulum</i>	krusputemose
<i>Hypnum andoi</i>	grannflette
<i>Hypnum cupressiforme</i>	matteflette
<i>Hypnum cupressiforme</i> cf. <i>resupinatum</i>	
<i>Isothecium alopecuroides</i>	rottehalemose
<i>Isothecium myosuroides</i>	musehalemose
<i>Jochenia pallescens</i>	blakkflette
<i>Kiaeria blyttii</i>	bergfrostmose
<i>Kindbergia praelonga</i>	sprikemoldmose
<i>Kurzia pauciflora</i>	sveltfingermose
<i>Lejeunea cavifolia</i>	glansperlemose
<i>Lepidozia reptans</i>	skogkrekemose
<i>Leptobryum pyriforme</i>	pæremose
<i>Leptodictyum riparium</i>	starrmose
<i>Leucobryum glaucum</i>	blåmose
<i>Leucodon sciuroides</i>	ekornmose
<i>Lewinskya affinis</i>	klokkebusthette
<i>Lewinskya speciosa</i>	duskbusthette
<i>Liochlaena lanceolata</i>	tønnesleivmose
<i>Lophocolea heterophylla</i>	stubbeblonde
<i>Lophozia longiflora</i>	fauskflik
<i>Lophozia silvicola</i>	skogflik
<i>Lophozia ventricosa</i>	grokornflik
<i>Lophoziaopsis longidens</i>	hornflik
<i>Marchantia polymorpha ruderalis</i>	ugrastvare
<i>Marsupella emarginata</i>	mattehutremose
<i>Marsupella sphacelata</i>	steinhutremose
<i>Mesoptychia bantriensis</i>	kildeflik
<i>Metzgeria furcata</i>	gulband
<i>Mnium hornum</i>	kysttornemose
<i>Mnium stellare</i>	stjernetornemose
<i>Mylia anomala</i>	myrmuslingmose
<i>Mylia taylorii</i>	rødmuslingmose
<i>Nardia scalaris</i>	oljetrappemose

<i>Neoorthocaulis attenuatus</i>	piskskjeggmose
<i>Neoorthocaulis floerkei</i>	lyngskjeggmose
<i>Nowellia curvifolia</i>	larvemose
<i>Nyholmiella gymnostoma</i>	ospebustehette
<i>Nyholmiella obtusifolia</i>	buttustehette
<i>Obtusifolium obtusum</i>	buttflik
<i>Odontoschisma fluitans</i>	myrsnutemose
<i>Oligotrichum hercynicum</i>	grusmose
<i>Oncophorus virens</i>	myrsprikemose
<i>Orthotrichum pumilum</i>	taggbustehette
<i>Orthotrichum stramineum</i>	bleikbustehette
<i>Paludella squarrosa</i>	piperensermose
<i>Palustriella decipiens</i>	fjærtuffmose
<i>Palustriella falcata</i>	stortuffmose
<i>Paraleucobryum longifolium</i>	sigdnervemose
<i>Pellia epiphylla</i>	flikvårmose
<i>Pellia neesiana</i>	sokkvårmose
<i>Philonotis capillaris</i>	doggekildemose
<i>Philonotis</i> ssp.	kildemoseslekta
<i>Plagiochila asplenoides</i>	prakthinnemose
<i>Plagiochila porelloides</i>	berghinnemose
<i>Plagiomnium affine</i>	skogfagermose
<i>Plagiomnium cuspidatum</i>	broddfagermose
<i>Plagiomnium ellipticum</i>	sumpfagermose
<i>Plagiomnium medium</i>	krattfagermose
<i>Plagiomnium undulatum</i>	krusfagermose
<i>Plagiopus oederianus</i>	nåleputemose
<i>Plagiothecium cavifolium</i>	skeijamnemose
<i>Plagiothecium curvifolium</i>	klojamnemose
<i>Plagiothecium denticulatum</i>	flakjamnemose
<i>Plagiothecium laetum</i>	glansjamnemose
<i>Plagiothecium latebricola</i>	orejamnemose
<i>Plagiothecium nemorale</i>	skrumpjamnemose
<i>Plagiothecium piliferum</i>	hårjamnemose
<i>Plagiothecium platyphyllum</i>	bregnejamnemose
<i>Plagiothecium succulentum</i>	pløsjamnemose
<i>Plagiothecium undulatum</i>	kystjamnemose
<i>Platydictya jungermannioides</i>	Hårmose
<i>Pleurozium schreberi</i>	Furumose
<i>Pogonatum aloides</i>	kystkrukkemose

<i>Pogonatum urnigerum</i>	vegkrukkemose
<i>Pohlia cruda</i>	Opalnikke
<i>Pohlia elongata</i>	Svanenikke
<i>Pohlia nutans</i>	Vegnikke
<i>Pohlia sphagnicola</i>	Torvnikke
<i>Pohlia</i> ssp.	nikkemoseslekta
<i>Pohlia</i> ssp.	nikkemoseslekta
<i>Polytrichum commune</i>	storbjørnemose
<i>Polytrichum formosum</i>	kystbinnemose
<i>Polytrichum juniperinum</i>	einerbjørnemose
<i>Polytrichum piliferum</i>	rabbebjørnemose
<i>Polytrichum strictum</i>	filtbjørnemose
<i>Porella cordaeana</i>	lurvteppemose
<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	Kjempemose
<i>Pseudotaxiphyllum elegans</i>	skimmermose
<i>Pterigynandrum filiforme</i>	Reipmose
<i>Ptilidium ciliare</i>	Bakkefrynse
<i>Ptilidium pulcherrimum</i>	Barkfrynse
<i>Ptilium crista-castrensis</i>	Fjærmose
<i>Ptychostomum capillare</i>	skruევrangmose
<i>Ptychostomum elegans</i>	hårskruევrangmose
<i>Ptychostomum</i> cf. <i>imbricatum</i>	murvrangmose
<i>Ptychostomum moravicum</i>	trådskrueვrangmose
<i>Ptychostomum pseudotriquetrum</i>	myrvrangmose
<i>Ptychostomum</i> ssp.	vrangmoseslekta
<i>Pylaisia polyantha</i>	Ospemose
<i>Racomitrium aciculare</i>	Buttgråmose
<i>Racomitrium aquaticum</i>	bekkegråmose
<i>Racomitrium canescens</i>	sandgråmose
<i>Racomitrium elongatum</i>	beitegråmose
<i>Racomitrium ericoides</i>	Fjærgråmose
<i>Racomitrium fasciculare</i>	knippegråmose
<i>Racomitrium heterostichum</i>	Berggråmose
<i>Racomitrium lanuginosum</i>	Heigråmose
<i>Racomitrium microcarpon</i>	Duskgråmose
<i>Racomitrium obtusum</i>	Kystgråmose
<i>Racomitrium sudeticum</i>	setergråmose
<i>Radula complanata</i>	Krinsflatmose
<i>Radula lindenbergiana</i>	særbuflatmose
<i>Rhabdoweisia crispata</i>	kysturnemose

<i>Rhabdoweisia fugax</i>	bergurnemose	
<i>Rhizomnium pseudopunctatum</i>	Fjellrundmose	
<i>Rhizomnium punctatum</i>	bekkerundmose	
<i>Rhodobryum roseum</i>	Rosettmose	
<i>Rhynchostegium confertum</i>	broddskeimose	NT
<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	kystkransmose	
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	engkransmose	
<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>	fjærkransmose	
<i>Riccardia latifrons</i>	sveltsaftmose	
<i>Riccardia palmata</i>	fingersaftmose	
<i>Sanionia uncinata</i>	Klobleikmose	
<i>Sarmentypnum exannulatum</i>	vrangnøkkemose	
<i>Sarmentypnum procerum</i>	starrnøkkemose	
<i>Sarmentypnum sarmentosum</i>	blodnøkkemose	
<i>Sarmentypnum trichophyllum</i>	tjernnøkkemose	
<i>Scapania calcicola</i>	kalktvebladmose	
<i>Scapania irrigua</i>	sumptvebladmose	
<i>Scapania nemorea</i>	fjordtvebladmose	
<i>Scapania paludosa</i>	myrtvebladmose	
<i>Scapania scandica</i>	butt-tvebladmose	
<i>Scapania umbrosa</i>	sagtvebladmose	
<i>Scapania undulata</i>	bekketvebladmose	
<i>Schistidium dupretii</i>	småblomstermose	
<i>Schistidium cf. lancifolium</i>	vriblomstermose	
<i>Schistidium papillosum</i>	rødblomstermose	
<i>Schistidium trichodon</i>	bekblomstermose	
<i>Schistidium ssp.</i>	blomstermoseslekta	
<i>Schistochilopsis incisa</i>	Lurvflik	
<i>Sciuro-hypnum curtum</i>	bregnelundmose	
<i>Sciuro-hypnum plumosum</i>	bekkelundmose	
<i>Sciuro-hypnum populeum</i>	ospelundmose	
<i>Sciuro-hypnum reflexum</i>	sprikelundmose	
<i>Sciuro-hypnum starkei</i>	strølundmose	
<i>Scorpidium cossonii</i>	brunmakkemose	
<i>Scorpidium revolvens</i>	rødmakkemose	
<i>Scorpidium scorpioides</i>	stormakkemose	
<i>Sphagnum affine</i>	Gulltorvmose	
<i>Sphagnum angustifolium</i>	klubbetorvmose	
<i>Sphagnum auriculatum</i>	horntorvmose	
<i>Sphagnum capillifolium</i>	Furutorvmose	

<i>Sphagnum centrale</i>	kratt-torvmose
<i>Sphagnum compactum</i>	Stivtorvmose
<i>Sphagnum contortum</i>	Vritorvmose
<i>Sphagnum cuspidatum</i>	vasstorvmose
<i>Sphagnum divinum</i>	abelstorvmose
<i>Sphagnum fallax</i>	broddtorvmose
<i>Sphagnum fallax isoviitae</i>	Flattorvmose
<i>Sphagnum flexuosum</i>	silketorvmose
<i>Sphagnum fuscum</i>	Rusttorvmose
<i>Sphagnum girgensohnii</i>	grantorvmose
<i>Sphagnum majus</i>	Lurvtorvmose
<i>Sphagnum medium</i>	kjøtt-torvmose
<i>Sphagnum palustre</i>	sumptorvmose
<i>Sphagnum papillosum</i>	vortetorvmose
<i>Sphagnum quinquefarium</i>	Lyngtorvmose
<i>Sphagnum riparium</i>	Skartorvmose
<i>Sphagnum rubellum</i>	Rødtorvmose
<i>Sphagnum russowii</i>	tvaretorvmose
<i>Sphagnum squarrosum</i>	spriketorvmose
<i>Sphagnum subnitens</i>	blanktorvmose
<i>Sphagnum subnitens subnitens</i>	blanktorvmose
<i>Sphagnum subsecundum</i>	Kroktorvmose
<i>Sphagnum tenellum</i>	dvergtorvmose
<i>Sphagnum teres</i>	beitetorvmose
<i>Sphagnum warnstorffii</i>	rosetorvmose
<i>Sphenobolus minutus</i>	tråddraugmose
<i>Sphenobolus saxicola</i>	steindraugmose
<i>Splachnum ampullaceum</i>	pæremøkkmose
<i>Splachnum luteum</i>	gulmøkkmose
<i>Splachnum rubrum</i>	rødmøkkmose
<i>Stereodon hamulosus</i>	Seterflette
<i>Straminergon stramineum</i>	Grasmose
<i>Syntrichia ruralis</i>	putehårstjerne
<i>Taxiphyllum wissgrillii</i>	Holemose
<i>Tetralophozia setiformis</i>	Rustmose
<i>Tetraphis pellucida</i>	Firtannmose
<i>Thuidium tamariscinum</i>	Stortujamose
<i>Timmia austriaca</i>	rødsliremose
<i>Tomentypnum nitens</i>	gullmose
<i>Tortella tortuosa</i>	kalkvrimose

<i>Trematodon ambiguus</i>	broddtranemose
<i>Trichocolea tomentella</i>	ullmose
<i>Trichodon cylindricus</i>	rubust
<i>Tritomaria quinquedentata</i>	storphoggtann
<i>Ulotia crispa</i>	krusgullhette
<i>Ulotia crispula</i>	urnegullhette
<i>Ulotia drummondii</i>	snutegullhette
<i>Ulotia hutchinsiae</i>	steingullhette
<i>Ulotia intermedia</i>	mellomgullhette
<i>Warnstorfia fluitans</i>	vassnøkkemose
<i>Weissia controversa</i>	tannkrusmose
<i>Zygodon rupestris</i>	trådkjølmose